

ชื่อโครงการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ เรื่องข้าวไร่ :กรณีศึกษา วิถีชีวิตของชุมชน
ปกากะญอที่ปลูกข้าวไร่ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชื่อผู้วิจัย 1.อาจารย์ ดร.ฐิติมา เวชพงศ์
2.ผศ. ดร. พรรณธิภา ณ เชียงใหม่
3. อาจารย์ ดร. พิทักษ์พงศ์ ป้อมปราณี

หน่วยงานหลัก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย เครือข่ายวิจัยอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่าง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
(สกอ.) ปี พ.ศ. 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ เรื่องข้าวไร่ :กรณีศึกษา วิถีชีวิตของชุมชน
ชาวปกากะญอ ที่ปลูกข้าวไร่ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพื้นที่ศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมองค์
ความรู้โดยชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวปกากะญอ กับการปลูกข้าวไร่ ทั้งในด้าน การเพาะปลูกข้าวไร่
การดำเนินชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี การศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research)
เป็นรูปแบบการวิจัย ที่ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมาย
แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1)กลุ่มผู้วิจัย จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 2)กลุ่มสมาชิกผู้ปลูกข้าวไร่
ของหมู่บ้านป่าละอุน้อย จำนวน 15 คน 3) ผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 10 คน

ผลของการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ เรื่องข้าวไร่ ของชาวไทยชาวปกากะญอ

การดำเนินการสร้างศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้เรื่องข้าวไร่ แบ่งเป็น 2
ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อมในการวิจัย 2) การดำเนินการในวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วม เริ่มจากการวางแผนกิจกรรม การค้นหาความรู้เพื่อจัดเตรียมพื้นที่ อุปกรณ์ และผู้ร่วมวิจัย ปฏิบัติตาม
แผน การสังเกต และการสะท้อนผล โดยใช้เทคนิคการจัดการความรู้ (Knowledge Management หรือKM)
ขั้นสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ แผนการ
เข้าถึงความรู้ และเผยแพร่ข้อมูล

2. องค์ความรู้เรื่องข้าวไร่ ของชาวไทยชาวปกากะญอ

ข้าวไร่เป็นอาหารหลักของชาวปกากะญอมาช้านาน การปลูกข้าวไร่จึงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ
ชาวปกากะญอ ซึ่งรวบรวมความรู้เรื่องข้าวไร่ได้ 5 ประการคือ 1) ลักษณะการดำรงชีวิตของชาวปกากะญอ
2) ความเป็นมาของการปลูกข้าวไร่ และพันธุ์ข้าวไร่ของชาวปกากะญอ 3) อุปกรณ์และขั้นตอนในการปลูก
ข้าวไร่ 4) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการปลูกข้าวไร่ 5) วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวไร่

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, การจัดการความรู้, ข้าวไร่, ปกากะญอ, พันธุกรรมข้าว,
ประจวบคีรีขันธ์

Research Title : Participatory of community in knowledge management: Case study of Pakagalyo local way of life in upland rice in Prachuap Khiri Khan

Researcher : Dr.Thitima Vechpong
Assistant Professor Dr. Pantipa Na Chaingmai
Dr. Pitakpong Pompranee

Office : Faculty of Management Science, Silpakorn University

Research Grants : Research and Development Institute, Silpakorn University

Abstract

The proposal of this research, Participatory of community in knowledge management: Case study of Pakagalyo local way of life in upland rice in Prachuap Khiri Khan, is to gather round knowledge of community in which related to Pakagalyo local life, upland rice farming, also including way of life, belief and cultures. This action research consists of planning, action, observation and reflection; in addition, the three target groups are as follows: first, 3 researchers and 1 community leader , second, 15 people from the member of upland rice farmers in Pa-La-U-Noi Village, and third, 10 research assistants.

The research results shown that,

1. The process of participation in knowledge management: Case study in upland rice farming of Pakagalyo

The participation in knowledge management about upland rice farming can be divided into 2 parts, first of all, research preparation. The second part is the cycle of participatory action research, including action planning; knowledge seeking for area, equipment and research participant; action; observation and reflection by using Knowledge Management Technique; knowledge formation and exploration; systematic knowledge management; knowledge evaluation; knowledge access planning; and publicize knowledge.

2. Knowledge about upland rice farming of Pakagalyo

Pakagalyo tribe has consumed upland rice as the main foodstuff for years; consequently, their local way of life at all times interrelated to upland rice farming. In addition, the following 5 items are the upland rice knowledge, firstly, Pakagalyo local way of life, secondly, history of farming and type of upland rice, thirdly, equipment and process of farming, fourthly, the problem, and lastly, traditions and cultures about upland rice farming.

Key words: Participatory of Community, Knowledge Management, Upland Rice, Pakagalyo, Rice type, Prachuap Khiri Khan